

Aurel Sibiceanu

La mulți ani, Mircea Bârsilă!

Moto: „E-atâta timp de când puteam să fiu, chiar și pe vreme de ploaie, o piatră însoțită.” (Mircea Bârsilă)

Suntem în 1985, la finele primăverii sau începutul toamnei, nu mai știu cu precizie, e mult de atunci... În sala de ședințe a Cenaclului Liviu Rebreanu a intrat un tânăr, cam de vârsta mea, semăna izbitor de mult cu Goethe. Prezența lui îți inspiră liniște și siguranță. Nu mai știu cine citea din creațiile proprii, poate Ion Durac, poate altcineva... După lectura autorului, colegii de cenaclu au început „autopsia” lucrărilor citite, era acel moment delicat când aveai posibilitatea să te solidarizezi critic și chiar sufletește cu autorul, dacă era din familia ta estetică, ori să fii „necruțător” dacă acesta făcea parte din tagma canonicilor de partid și de stat, refugiați într-un patriotism de vizuină, mocirlos, ori din cea a veleitarilor. Tânărul nou sosit a luat cuvântul, a început prin a se prezenta: „Mă numesc Mircea Bârsilă, am absolvit Facultatea de Filologie din Timișoara, am publicat o carte de poeme în 1982. Acum sunt Șef al Inspectoratului Pitești al Uniunii Compozitorilor din România și mă bucur să descopăr acest cenaclu.” A urmat apoi un discurs critic foarte bine structurat și profund, am recunoscut în el patina serioasă a centrului universitar timișorean. Am fost încântat, mai ales că citisem cartea de poezie a noului nostru coleg de cenaclu – o cumpărasem cu un an în urmă, de la Librăria Mihail Sadoveanu, din București. Treceam adesea pe la pomenita librărie, acolo găseam cărțile pe care le scăpasem în librării, librărelele mă cunoșteau, devenisem „de-al casei”, cotrobăiam prin rafturi și prin cutiile cu cărți de sub mesele mari din librărie, intram chiar și în depozitul din spate, unde, spre stupefacția mea, am găsit multe cărți pe care mi le doream cu ardoare.

După ce seara literară s-a terminat, l-am abordat pe Mircea, i-am spus că îi citisem cartea și că o găsisem foarte bună, că se individualiza prin scriitură și că nu semăna cu nimic din ceea ce producea generația noastră în poezie – spun noastră pentru că ne despărțim doar doi ani. Atunci a început prietenia cu poetul Mircea Bârsilă și ea durează și azi. Rând pe rând, i-am prezentat toți prietenii din Pitești, boemi înrăiți și căutători de drumuri noi în poezie, proză, pictură, muzică și filozofie. Am petrecut în grup, am făcut lecturi, ne-am susținut unii pe alții în cenaclu, am făcut frondă împotriva culturnicilor. Cu mici excepții, mai toți eram autodidacți și ținuta universitară a noului nostru prieten ne-a fost model de

acumulare, înțelegere și sintetizare a fenomenului literar. Mircea a avut și are o calitate rar întâlnită în lumea culturii - știe să lupte cu sine, să se tempereze, să fie modest până aproape la ștergerea personalității sale, știe să nege blând, dar cu argumente severe. Personal, aveam și am în comun cu Bârsilă marele interes pentru fenomenul mistic, antropologiei și mitologiei, cu precădere pentru cea românească, care este una fabuloasă. Chiar în acel an 1985, apăruse ampla lucrare a etnologului Romulus Vulcănescu - „Mitologie română”, la Editura Academiei Române. Îl cunoscusem pe etnolog, grație unui mai tânăr prieten, Eugen Toma, plecat prematur din lumea asta. Îi promiseseam lui Mircea că îi voi mijloci întâlnirea cu Vulcănescu, dar ne-am luat cu viața și, mai ales, cu anii derutanți și confuzi, de după 1990 – vreme ar fi fost, etnologul a mai trăit până în 1999.

Miturile clasice și miturile populare românești, cele din stratul precreștin, la Mircea Bârsilă sunt teme poetice, abordate aproape până la adicție, ele sunt cercetate din perspectiva omului modern, a amintirii strămoșilor din acesta, dar și din perspectiva unuia care pogoară în vremurile ancestrale, având vehicul poezia, vremuri din care se întoarce cel mai adesea cu aurul tandreții aceluși trecut, alături cu chipurile lui tulburi, neclare, plămădite din metale grele și ierburi amare, greu de tâlcuit cu instrumentele și sufletul omului postmodern. Demersurile autorului acestei lirici bogate în profunzime, dar și în straniețe, sunt veritabile catabaze și anabaze, veritabile translații în infern și înălțări din acesta, putem spune că poetul este ruda de peste timp a maeștrilor inițiați Dante și Vergiliu, un poet dublat de unicitate și aproape imposibil de imitat, altfel spus, protejat de o armură lirică prietenoasă, făcută din ciudate metale poetice, pe care numai el știe să le prelucreze și îmbine. Voi cita finalul unui poem tulburător de straniu, dar și omenesc, un poem despre extincția ființei umane, unde lutul trupesc are calitățile Titanului Cronos, dar unul care devoră pământul în care sunt topiți toți cei plecați Dincolo, începând cu Întâiul Om, o devorare ca o condensare a materiei într-un singur lut omenesc, un lut, spun eu, apotropaic:

„Un drum, pe care n-am mai fost niciodată, / sforăie, până dimineța, ghemuit lângă mine, in pat, / iar stelele, gutuiule, stelele logo-stelele, / nu mai răsar pentru că s-a sfârșit ziua, / ci pentru a mă ajuta să mă obișnuiesc, dacă așa ceva se poate, / cu noaptea aceea / când întregul pământ

va fi înghițit de propriul meu lut.”/

Ca orice om, Mircea Bârsilă nu a fost ocolit de capriciile vremurilor și oamenilor, de arbitrarul unor funcționari ai statului – aceștia din urmă l-au rănit în plin regim de libertate, când era de presupus că lumea se va fi strămutat în viață nouă. Alcătuirea lăuntrică aleasă a poetului l-a protejat de mizantropia care, îndeobște, se apropie de orice om profund rănit de avatarurile bezmetice ale omului.

În primii ani ai democrației post-decembriste, în fapt o democrație prelungită până azi, Mircea Bârsilă a încercat să se implice în treburile politice ale cetății. Politicienii de azi, în fapt niște impostori, niște oameni care îl trăiesc pe „a fi” prin verbul „a avea”, nu prin sublimarea spirituală și dragostea de om, l-au rejectat, așa cum au fost și încă sunt rejectați toți intelectualii de mare ținută, inși care nu pot încăpea în paradigma post-adevărului, pe scurt spus, a dreptului politicianilor de a folosi emoția și minciuna pentru a convinge masele.

În ultimii 8 ani ai comunismului, pentru că nu mai puteam suporta regimul și devenisem vocal, adesea subversiv, m-am confruntat cu multe probleme, am devenit ținta fostei Securități și a acțiunilor de marginalizare. Mircea, cu toate că știa o parte din necazurile mele și că se poate expune acelorași tratamente din partea organelor, a scris (în 1988) o cronică generoasă, „Curajul de a fi singular”, despre o carte a mea, publicată în 1987, amenințând că respingerea ei de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste mă va determina să cer expatrierea. A fost cronică literară corectă, poate prea generoasă, mi-a ridicat moralul. În 1989, poeta Constanța Buzea, căreia i-am trimis un exemplar al cărții, fără să o cunosc personal, a scris o cronică în revista studentească „Amfiteatru”. A fost a doua „platoșă” a mea împotriva regimului opresor, am simțit căldura și solidaritatea distinsei poete...

Poetul, iată, împlinește 65 de ani, dintre aceștia, ultimii 32 de ani, ani de maturitate trupească și intelectuală, i-am trăit împreună, în curtea domnească a aceluiași vis – poezia, trupul nostru subtil care, sper, ne va supraviețui... La mulți ani cu sănătate, Mircea, încă tânărul meu prieten, la mulți ani și celor dragi ție!

Amalia Elena Constantinescu

IEȘIREA DIN LABIRINT PRIN CREDINȚĂ. EVADEAREA DIN SINE PRIN VERS

Am considerat întotdeauna că este dificil să așterni pe hârtie emoții, amintiri, misterioase gânduri. Văzându-le acolo trăiești sentimentul că nu le poți dăru, în totalitate, percepția și vibrația proprie, iar acest sentiment se amplifică atunci când vine vorba de profesori, de mentori, de oameni care ți-au fost alături o bună bucată de drum. (Și nu este prima oară când fac această afirmație.)

Au trecut mai bine de douăzeci de ani, de când am pășit întâia oară ca studentă, pe holurile Universității din Pitești. Îmi amintesc și acum, cu lux de amănunte, primele mele cursuri: cursul de muzică – al regretatului profesor Ioan Iancu, cursul de istorie a literaturii române vechi – profesor Mihail Diaconescu – și cel de literatură universală al profesorului Mircea Bârsilă. Colegii mă întrebau dacă nu-l cunosc pe domnul profesor, Mircea Bârsilă. Auziseră că este poet, iar eu scriam și reușisem să public primul volum de versuri. Știam cine este domnul profesor, chiar dacă n-avusesem ocazia încă, să-l întâlnesc

personal. Eram copii pe atunci... și ne trăiam pe deplin copilăria, departe de flagelul tentațiilor, uneori nocive, ale tehnicii de astăzi. Nu aveam nici măcar telefon mobil. Neștiind ce să le spun colegilor mei ca să nu-i dezamăgesc mi-a venit ideea să le povestesc, cum am fost eu, în urmă cu doi-trei ani, în sediul revistei „Calende”. Primul redactor pe care l-am întâlnit atunci a fost chiar redactorul-șef al revistei – profesorul Nicolae Oprea –, care m-a privit zămbitor și calm pe sub ochelari. Entuziasmându-mă, la gândul acestei amintiri, i-am întrebat dacă știu câtă căldură sufletească răspândește în jur domnul profesor, Nicolae Oprea. Neașteptând vreun răspuns i-am anunțat că o să ne fie profesor, în anul al II-lea de studii universitare. Erau bucuroși, iar eu mă bucuram odată cu ei, fiindcă reușisem să le spun ceva. Bucuria însă a fost repede curmată de întrebarea unei colege: „Bine, bine, dar de domnul profesor Mircea Bârsilă ce ne spui?” Ajunsesem din nou în punctul de unde plecasem. Atunci un gând, ca lumina unui fulger, mi-a

apărut în minte și le-am spus: „Domnul profesor Mircea Bârsilă este poetul”. S-a făcut liniște o clipă, pentru ca apoi aceeași colegă să mă întrebe: „Adică cum este poetul?” „Adică scrie numai poezie, ce nu înțelege?” mi-a luat apărarea un coleg.

Pe hol domnul profesor venea deja spre sala noastră de curs, iar apariția dânsului era salvatoare pentru mine, în acel moment.

Au urmat cursuri, în care explicațiile dânsului au creat în sufletul meu metamorfoze și imagini poetice. Pot spune astăzi, cu mândrie, că domnul profesor m-a certat părintește, m-a îndrumat cu răbdare, m-a susținut, spulberându-mi inerenta îndoială juvenilă. De la domnul profesor am învățat, pe lângă multe alte lucruri, poate unul dintre cele mai profunde perceptive de viață. Am învățat că „omul care l-a pierdut pe Dumnezeu trăiește într-un labirint”, *nemaiaivând forța de a găsi vreun reper*.

La mulți ani, domnului profesor! La mulți ani poetului, care dăruiește totul prin vers!

Miturile clasice și miturile populare românești, cele din stratul precreștin, la Mircea Bârsilă sunt teme poetice, abordate aproape până la adicție, ele sunt cercetate din perspectiva omului modern, a amintirii strămoșilor din acesta, dar și din perspectiva unuia care pogoară în vremurile ancestrale, având vehicul poezia, vremuri din care se întoarce cel mai adesea cu aurul tandreții aceluși trecut, alături cu chipurile lui tulburi, neclare, plămădite din metale grele și ierburi amare, greu de tâlcuit cu instrumentele și sufletul omului postmodern.

aniversare

Leonid Dragomir

Pe fondul desacralizării galopante, concepția lui Mircea Eliade capătă un aer dramatic, dacă nu de-a dreptul tragic. Reflecțiile sale privind posibilitatea apariției unei civilizații areligioase, care ar fi totuna cu dispariția omului, par, privite dinspre vremurile de azi, profetice.

Biblioteca de filosofie

Mircea Eliade, filosoful și creștinul

Descoperirea originalului în limba română a paginilor de jurnal scrise de Mircea Eliade în perioada 9 octombrie 1959 – 3 mai 1962, îi prilejuiește lui Cristian Bădiliță, autorul acestei descoperiri, inițierea unei ediții, adnotată științific (*Jurnal. Pagini regăsite 1959 – 1962*, Ed. Tracus Arte, București, 2017) în care sunt lămurite diverse contexte, persoane, personaje la care s-a raportat și cu care s-a intersectat marele istoric al religiilor în acei ani. Este într-adevăr de mare ajutor să beneficiezi ca cititor de o seamă de informații fără de care unele notații eliadești ar părea destul de abstracte, dacă nu de neînțeles. În ceea ce mă privește absența unor astfel de lămuriri, dar cred că și faptul că nu eram prea pregătit, m-au făcut să nu fiu atât de impresionat de cele două volume de *Jurnal* ale lui Mircea Eliade în ediția de la Humanitas din 1993 a lui Mircea Handoca. (Acolo paginile ce acoperă perioada menționată mai sus au fost traduse după traducerea franceză). Pe vremea aceea m-au impresionat mai ales *Memoriile* marelui istoric al religiilor. Concentrându-mă pe aceste pagini, nu multe la număr, acum după ce am citit câte ceva din opera științifică, eseistică și literară a lui Eliade nu pot să nu-i dau dreptate lui Cristian Bădiliță, care afirmă în Prefață că avem la dispoziție “un fragment de capodoperă a culturii române”. Voi încerca în continuare să arăt de ce cred, la rândul meu, că este așa.

Desigur, ne întâlnim aici cu stilul eliadesc, cel apropiat eseisticii de tinerete, de o mare efervescență ideatică-asociativă, plin de poeticitate, mai ales când descrie peisaje, anotimpuri, dar și atmosfera intens culturală din mediile savante americane, dar și de la Paris, sau de la Ascona unde aveau loc întâlnirile Eranos și unde s-a legat prietenia sa cu Carl Gustav Jung. Din când în când răzbat pline de angoasă și de nostalgie amintiri din perioada bucureșteană sau legate de oameni ce i-au marcat tinerețea, precum Giovanni Papini sau Giuseppe Tuci. Dar dincolo de imaginile savantului, eseistului sau prozatorului pe care le aveam deja conturate, acest mic volum m-a făcut să-mi dau seama mult mai clar decât înainte de vocația filosofică a lui Mircea Eliade. Orice notație, chiar și cele care la prima vedere sunt consemnări ale unor întâmplări banale este de fapt revelarea unui aspect al ideii sale principale care mi se pare a fi concentrată în expresia *homo religiosus*. Viața acestuia ne invită Eliade să o descoperim laolaltă cu el în diverse camuflări profane: de la filosofie, literatură, psihanaliză, ideologii, până la vise și întâmplări obișnuite sau de-a dreptul stranii. Spre deosebire de scrierile științifice, aici în jurnal accentul cade mai puțin pe deciptarea aspectelor pozitive ale sacralului –

mediul vital al lui *homo religiosus* – în mitologie, simbolistică, religii arhaice ș.a, ci pe prezența degradată, negativă, de umbră a sa în diferite concepții intelectuale sau mișcări politice ale lumii contemporane. Pe fondul desacralizării galopante, concepția lui Mircea Eliade capătă un aer dramatic, dacă nu de-a dreptul tragic. Reflecțiile sale privind posibilitatea apariției unei civilizații areligioase, care ar fi totuna cu dispariția omului, par, privite dinspre vremurile de azi, profetice.

Crezul profund al lui Mircea Eliade este cuprins în opinia mea, în acest pasaj datat 13 octombrie 1962: “omul modern, radical secularizat, se crede și se vrea ateu, areligios, sau măcar indiferent. Dar se înșală. N-a izbutit să abolească *homo religiosus* (s.a) din el: n-a suprimat (dacă v-a fi fost vreodată!) decât pe *christianus* (s.a). Asta înseamnă că a rămas <<păgân>>, desi n-o știe. Mai înseamnă și altceva: că o societate areligioasă nu există încă (*eu cred că nu poate exista*, că dacă ar fi realizată – ar pieri în câteva generații, din plictiseală, neurastenie sau printr-o sinucidere colectivă)”. Fragmentul mi se pare grăitor prin sine, așa că nu-l voi comenta, ci mă voi referi în continuare la problema dezbătută de mulți și întâlnită în nuce și aici, referitoare la poziția față de creștinism a istoricului religiilor român.

Chiar în aceste pagini este afirmată de mai multe ori ideea că iudeo-creștinismul a contribuit fundamental la desacralizarea naturii, făcând posibilă știința modernă, și înlocuind timpul ciclic cu cel linear, istoric. De asemenea Eliade își mărturisește admirația și atracția pentru creștinismul cosmic, care ar fi conservat multe mentalități păgâne în special în estul Europei. Dar nicăieri nu apare ideea că ar trebui să ne reîntorcem de la creștinism la păgânism. Eliade atrage doar atenția că omul nu poate trăi exclusiv în istorie, “sub teroarea istoriei”, o altă obsesie a sa. Filosofia lui nu este anticreștină, ci una care se adresează celor care nu pot să mai creadă, încercând să găsească totuși un sens neliniștilor și angoaselor care îi încearcă în absența credinței. Pleoara sa pentru sacru și atenționarea asupra riscurilor desacralizării pot fi – de ce nu? – și o propedeutică la regăsirea credinței în Hristos, după excesele și greșelile creștinismului istoric. Oricum, cred că unui creștin ancorat în credința lui, textele lui Eliade îi pot explicita lucruri trăite dar poate nu îndeajuns conștientizate. Există în jurnal cel puțin două argumente în acest sens.

Primul ar fi viziunea conform căreia religiile arhaice, cu miturile, simbolurile, zeitățile lor, “se datoresc vidului lăsat de retragerea lui Dumnezeu din lume, de transformarea lui în *deus otiosus* (s.a) și

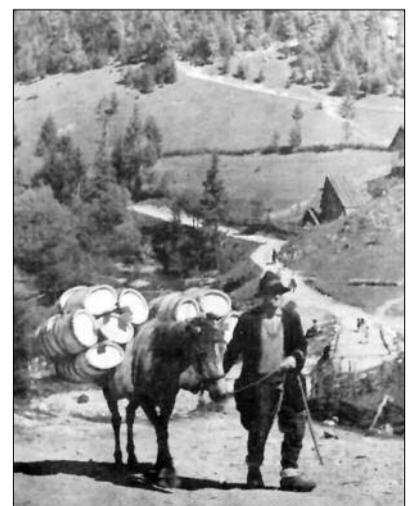
disparția lui din actualitatea religioasă”. Deci, spune autorul în continuare, “<<adevărata religie>> începe după retragerea lui Dumnezeu din lume”, iar “elanul omului religios pentru <<transcendent>> mi se pare uneori gestul deznădăjduit al orfanului rămas singur pe lume”. Dar dacă pentru acești “orfani” Dumnezeu vine și se revelează întrupându-se într-unul ca ei și intrând în Istorie? N-ar fi astfel creștinismul maxima împlinire a lui *homo religiosus*?

În al doilea rând, Eliade nu e atât de naiv să presupună că putem pur și simplu să ne debarasăm de istorie, a cărei teroare o simțise pe propria-i piele, reîntorcându-ne într-un alt timp, ciclic. El ne propune în schimb o altă cale de transcedere a istoriei prin asumarea și trăirea aparentei ei lipse de sens după modelul scenariilor inițiatice. Or, creștinismul nu face altceva: deși este istoric el nu ne ține prizonieri ai istoriei, ci ne propune o cale de depășire, nu prin fugă sau retragere, ci prin cea mai autentică trăire a ei: asumarea suferinței. Într-o însemnare din 2 februarie 1962, Eliade comentează *Scrisorile din închisoare* ale lui Dietrich Bonhoeffer, teolog luteran, ucis într-un lagăr nazist. Conform acestuia, creștinii contemporani care trăiesc într-o lume secularizată trebuie nu să lupte împotriva secularizării, ci să o accepte în numele lui Dumnezeu. Religiozitatea lor va consta atunci în “a participa la suferințele lui Dumnezeu într-o lume fără Dumnezeu”. Ideea aceasta mi se pare în deplină consonanță cu ideea eliadiană a asumării vieții, deci și a evenimentelor istorice ca făcând parte dintr-un scenariu inițiativ. Într-o astfel de perspectivă totul este să știm să citim adică să vedem semnele prezenței sau absenței lui Dumnezeu în lume, în istorie sau în noi înșine. Este exact ceea ce face Mircea Eliade prin hermeneutica sa aplicată celor mai diverse domenii culturale sau aspecte ale vieții, care vizează așadar implicit sau explicit totul existenței, constituindu-se astfel într-o filosofie. Că o astfel de filosofie nu este în nici o caz ostilă creștinismului, dimpotrivă, sper să fi arătat și eu aici deși orice cititor de bună-credință o poate constata fără prea mare greutate. Voi încheia citând în întregime nota din 26 ianuarie 1960, remarcabilă prin profetismul ei și definitorie pentru viziunea lui Mircea Eliade asupra destinului umanității: “După o lungă epocă mitologică și o foarte scurtă epocă istorică ne pregătim să intrăm într-o epocă biologică (economică). Omul va fi silit să devină termită, furnică. Mi-e peste putință să cred că va reuși dar câteva generații sau poate mai multe mii de ani, oamenii vor trăi precum furnicile”.

Participanți din țările moțești, la târgul de pe muntele Găina.

Ciubărar, Scărișoara, Țara Țopilor

Viorel Nica

Căutându-și noima dincolo de faimă

Aflat în toila activității creatoare, poetul canadian Jonathan Locke Hart (născut în 1956, în Halifax) a publicat în 2002 volumul de versuri *Suflare și Colb* (tradus din engleză în română de Emanuel Vasiliu și editat de Editura Academiei Internaționale Orient-Occident într-o admirabilă ediție juxtalină, în cuprinsul căruia își vedește din plin tonalitatea originală, aparținând, în cea mai mare parte, modernității târzii, își face cunoscute temele predilecte (mai concret spus, atașamentul față de trecutul ușor idealizat, simpatia față de natura supusă orișunde în lume necruțătoarei presiuni tehnologice, nevoia de a iubi femeia care îi este părtașă atât la bine, cât și la rău, bucuria de a călători prin lumea largă și de a descoperi tot felul de lucruri frumoase, create de oamenii pașnici, ambițioși, mândri de existența lor liberă, totalmente sustrasă oricărei tentative de alienare umilitoare), își dezvoltă o viziune senină asupra lumii pe care o onorează cu prezența-i discret-consistentă.

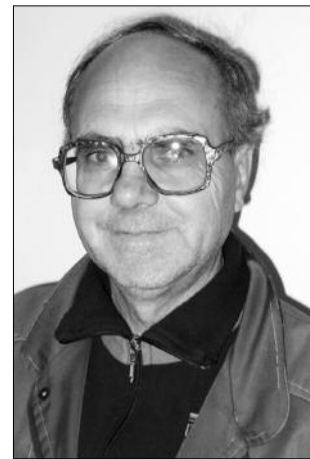
În compania iubitei generoase (pe care ne-o prezintă în poemele *Muzică veche, În afară de tine, Vise, Aceste cuvinte, Dacă ar fi să mor, Degetele tale au atins, Strămutare*), poetul îndrăgostit ascultă fermecătoarea „muzică veche”, observă că „lumea modernă e tânără pururi”, se simte mutat „într-un tărâm nemișcător”, apreciază că dragostea e mai degrabă ficțiune alintătoare decât fricțiune aspră, trăiește cu pozitivul sentiment al împlinirii minunate.

Singur fiind, el unul devine un pătimaș homo viator, se plimbă prin cele mai frumoase locuri din lume, străduindu-se să le cunoască îndeaproape, să le sesizeze specificul, să le savureze farmecul aparte. Ajuns la Cambridge, constată cu bucurie că „Femeile cântă în parc/Cu plămâni vibrând”. Vizitând locul de baștină al strămoșilor anglo-saxoni, trăiește „un sentiment de acasă”, de intensă familiaritate cu ceea ce-l precede. Din când în când, zăbovesc pe câte „un ținut brăzdat de distanțe/Unde familiile se împrăștie în vânt” și îi admiră pe oamenii din partea locului, de nu cumva își ațintește privirile asupra vreunei priveliști deosebite, cum este aceea oferită de Lacul Blue Sea a cărui apă „E o sticlă întunecată, adâncă, sculptată-ndelung de ghețari”, pe deasupra căruia „Cor de păsări strident sparge momentul nemișcării”, în al cărui adânc tulbure crede că și-a pierdut „toate amintirile”. Autoanalizându-se scrupulos, călătorul neobosit își dă seama că uneori inima îi devine „Aridă ca terenurile sterpe”, căzând pradă unei terori nedesluite, își decelează claustrofobia potențată și resimțită mai cu seamă în timpul iernii aprige, cu două amiezi vicioși de întunecate, de-a lungul cărora „Nimeni nu dansează pe străzi”. Față în față cu „Ruinele de la Clare”, drumețul sensibil scrutează răvășit semnele unei lumi demult apuse, după care reflectează într-o modalitate sceptico-amară: „Chiar și ideile vechi mor/Răurile se deplasează lungi în depărtare/Și familia noastră împrăștiată peste mări”. Aflându-se în metrourile londoneze, el remarcă lipsa oricărui element natural, se înfioară în interiorul acestui antiphysis perfect, în cadrul căruia nu mai poate întâlni nici nisipul mângâietor, nici marea mai mult sau mai puțin agitată, nici „frunzele de stejar respirând”, nici semințele de fel și fel, trece emoționat în revistă doar „cicatricile anilor” ce „Se întind pe cărămizi și pavaj”. Ca globetrotter plin de râvnă de ambulanță, autorul cărții menționate are ocazia să

descoperi că „pe aeroportul din Beijing” „tinerii/Își descoperă fierbințeala din oase”, vede că oamenii se mai războiesc pe ici pe colo, afișându-și ostilitatea reciprocă, sesizează că, de cele mai multe ori „Cratimele, locurile din mijloc/Pe care le neglijam sunt cele/În care trăim sau murim”. Chiar dacă se află de cele mai multe ori în mișcare, el năzuie spre nemișcare, dorește să-și afle „tihna” (după cum mărturisește în poemul *Contrapunct* într-o manieră cât se poate de directă) alături de liniștitul spirit al locului (nu doar o dată aflat la antipodul prea agitatului *Zeitgeist*), arde de nerăbdare să-și găsească pierdutul „calm”, „între urletele de claxoane” dintr-o metropolă sau alta în care istoria se accelerează nevoie mare, nefiindu-i cu voia să se decelereze cătuși de puțin (după cum i-ar fi pe plac celui ce-și dă silința să o trăiască și s-o înțeleagă de-a fir a păr), râvnește să-și răsfețe auzul cu „cântecul greierului”. Compasiv cum e, nu ezită să-l compătimizească, să solidarizeze discret cu „un poet din Wu”, cu ton „sfidător” (la adresa prea sofisticatului și autoritarului regim politic chinez), întâlnit pe unul din traseele sale italiice și consolată în cel mai omenesc mod cu putință. Pe măsură ce se depărtează de casă, peregrinul canadian își îmbogățește apreciabil experiența existențială, se bucură că viața îi este „plină de evenimente”, căpătând sens deplin în contact cu necunoscutul pozitiv și îmbietor. Proiectat de cele mai multe ori într-o formă decent-minimală, lirismul său estompat, lipsit de stridență, de veleitate, de emfază, refuză să ia proporții, să devină extensiv, preferând să rămână intens, concentrat, lapidar. Din acest motiv multe poeme seamănă cu nișate haiku-uri, alegându-și un mod de proiectare de-a dreptul rarefiat, precum cel ce se intitulează *Plecat*: „Cocorul galben nu mai apare:/Cețurile de pe râu/nu sunt acasă, cerurile goale/Iar soarele apune deasupra ieburilor înmiresmate”. Mai mult interesant e faptul că, odată cu rarefierea lirică accentuată, are loc și o desubiectivizare însemnată, ceea ce conduce, evident, la realizarea unui soi de minidiscurs poetic impersonal, lipsit de o vibrație autentică și, totodată, catalizatoare, în dezacord cu Weltranshaung-ul personal.

Din fericire, unei atari impersonalizări sterilizante îi sunt contrapuse frecvent unele transpoziții lirice de o fervoare apreciabilă, grație cărora lirismul propriu-zis prinde din nou avânt, se reentuziasmează bine de tot (după cum se poate constata în cuprinsul transpozitivelor poeme: *Arme, Muzică nocturnă, Pentru oamenii mei, Dorință*). Deși este format în spațiile occidentale, autorul poemului *Femeile* vedește o predilecție aparte față de tărâmul extrem-oriental, îndeosebi față de cel chinez, pe care îl traversează adesea cu o bucurie sporită și care i se pare plin de vrajă. Predilecție manifestată pregnant și în poemul *Rebeliune*, unde motivul oriental îi imprimă micării lirice o dezvoltare istorică și, în același timp, subtil contrapunctată. Plin de dramatism, poemul *Teroarea nopții* constituie o evocare impresionantă a unor timpuri istorice urgisitoare, de natură să propage multă angoasă în lume și, mai ales, să devasteze orice spațiu familial. Asumându-și într-un chip imaginat exilul, Hart îl prezintă în repetate ori ca pe o experiență umană voluptuos-dureroasă, ca pe o șansă de împlinire într-un orizont îndepărtat prin apropiata cunoaștere a celuilalt. Prezentare săvârșită într-o modalitate emblematică în cadrul unor

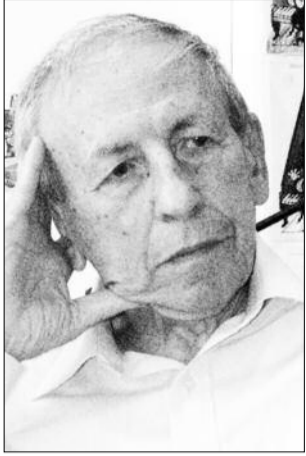
poeme precum: *Cântec din exil, Muzică nocturnă, Gânduri neliniștite*. Aidoma unor stampe orientale, minipoemele *Femei, Concubină imperială, Yantze 2, Dimineata, Toamnă la Chang an* surprind câte o siluetă umană, discret desfășurată într-un peisaj evanescent, lipsit de conture ferme, stăpân pe o taină ce întârzie să se lase elucidată, refractar interpretării tranșante. Resimțind intens nevoia de spațiu exotic și, implicit, de alteritate, poetul canadian trece cu multă ușurință dintr-o țară într-alta, se mută din Europa în Asia, din Asia în Australia, străbătând lumea în lung și în lat, cu sentimentul cosmopolit că întreg universul îi este patrie dragă, îndeajuns de familiar spre a-l aborda fără pic de strânjenire, spre a-l prețui într-un mod necondiționat, spre a-l proiecta în felurite registre poetice din perspective cât mai profunde și mai variate. Ca unul care colindă pământul după cum îi este pe plac, el are ocazia să se miște printre constante și variabile, să constate că frumusețea poate fi descoperită orișunde (de privitorul avizat, educat s-o recunoască în forma-i cea mai autentică și mai valoroasă), că viața palpită peste tot, desfășurându-se într-un chip mai lejer ori mai contractat într-o puzderie de hipostaze, că „Ficțiunea este un vis de grație și formă”, mijlocită căruia omul ambițios își transcende limitele inerente, deprovincializându-se cu voluptate, năzuind să ființeze altcumva, altminterea, aventurându-se în meandrele necunoscutului mai mult sau mai puțin misterios, că, dincolo de diferențele superficiale, există asemănări profunde între un modus vivendi și altul la fel de dotate cu un sens specific, că pretutindeni structurile mundane tind să se dezvrăjească, să se dezaureze, să se demitizeze sub impactul mecanizării ori automatizării nemenajante, că, în pofida oricărei rezistențe efemere, orișice construcție omenească se află, în cele din urmă, „Într-o lungă/ Irevocabilă/ Pierdere”, că „Limbile nu sunt ramuri/Și vorbesc doar în unghiuri”, că numai poetul autentic, aflat în răspărul recentei istorii grozav de accelerate, „își găsește noima dincolo de faimă” „când liniștea poeziei/ Desferecă o lume violentă”, că travaliul poetic ca atare beneficiază de o însemnată miză hermeneutică, intenționând fie să realizeze „Tălmăcirea Antichității”, fie să dea seama de multiplele înfățișări ale existenței prezente, fie să anticipeze aspectul viitorului mai mult sau mai puțin dătător de speranță. Fin și lejer desfășurat în cuprinsul volumului intitulat *Breath and Dust*, lirismul hartian își dă silința să se concentreze, să exploreze trecutul decelerat și prezentul accelerat din unghiuri cât mai felurite, să depună mărturie despre capacitatea omului de a-și folosi din belșug resursele creatoare, angajându-se să creze lucruri frumoase și durabile în timpul de care dispune spre a-și pune de acord ființa cu devenirea, spre a-i îngădui suflării (pneumei) să reziste colbuirii inevitabile, nu ezită să-i prefere faimei trecătoare noima persistentă, manifestându-și astfel opțiunea pentru un mod de proiectare valoros și implicit, consistent, face tot ce-i stă în puteri pentru a se deprovincializa, năzuind mai degrabă să migreze decât să se sedentarizeze, recurge adeseori la imagini, cuvinte, embleme sau simboluri cu vădită intenție de a-și face cât mai evident mesajul umanist, din interiorul căruia se înfiripă speranța într-o ameliorare a condiției umane în vremurile ce au să vină.

Mai mult interesant e faptul că, odată cu rarefierea lirică accentuată, are loc și o desubiectivizare însemnată, ceea ce conduce, evident, la realizarea unui soi de minidiscurs poetic impersonal, lipsit de o vibrație autentică și, totodată, catalizatoare, în dezacord cu Weltranshaung-ul personal.

cronici

Marin Ioniță

Fenomenul care are loc azi la Curtea de Argeș pare un adevărat miracol. Secole întregi, de la luminatul voievod Neagoe Basarab și legendarul Meșterul Manole și până de curând, starea culturală din acest oraș a mers în pas cu vremea. Nici nu a decăzut, nici nu a excelat. Și iată, deodată, un salt spectaculos peste timpuri. În bătrâna cetate voievodală, cu cea mai veche biserică domnească încă intactă, ruinele Curții Basarabilor și ale așezământului San Nicoară, cu monumentală Mănăstire, se tipăresc reviste și cărți, se fac festivaluri internaționale de literatură, se scormonește în necunoscut și se găsesc răspunsuri.

litere

CEI TREI MAGNIFICI
DIN CETATEA DE SCAUN

Se întâmplă câteodată în istoria societății umane ca în anumite spații geografice să se concentreze, în același timp, o adevărată densitate de personalități excepționale. S-a întâmplat în Atena antică, mai apoi la Florența, la Veneția, la Roma, la Paris, la Petersburg, în alte locuri ale lumii.

Sau, poate, nu e o simplă întâmplare. Poate, din experiențe succesive, din acumulări de energie, din nevoia de primenire, niște nuclee energetice, ajunse la momentul critic, fac explozie. Și apar pe lume un Pitagora, un Socrate, un Aristotel, un Demostene, un Pericle, un Euclid, Eschil, Sofocle, Euripide, renegata Sapho, după ei Dante, Leonardo, Michelangelo, Rafael, Boticelli, Galileo Galilei, mai încolo Gogol, Pușkin, Lermontov...

Eminescu a fost contemporanul lui Creangă, Caragiale, Vuia, Aurel Vlaicu...

Fenomenul care are loc azi la Curtea de Argeș pare un adevărat miracol. Secole întregi, de la luminatul voievod Neagoe Basarab și legendarul Meșterul Manole și până de curând, starea culturală din acest oraș a mers în pas cu vremea. Nici nu a decăzut, nici nu a excelat.

Și iată, deodată, un salt spectaculos peste timpuri. În bătrâna cetate voievodală, cu cea mai veche biserică domnească încă intactă, ruinele Curții Basarabilor și ale așezământului San Nicoară, cu monumentală Mănăstire, se tipăresc reviste și cărți, se fac festivaluri internaționale de literatură, se scormonește în necunoscut și se găsesc răspunsuri.

Cei trei magnifici. Nu știu în ce ordine să-i numesc și să nu greșesc, nu este nici unul mai prejos. Pentru liniștea sufletului meu, să mă folosesc de trasul numelor din pălărie: Calinic Argeșeanul, Dumitru M. Ion, Gheorghe Păun.

„Toată vreme-și are vreme!” Roman autografic memorial, eseistic, liric, umoristic, chiar satiric, bine scris, emoționant, captivant, de îl ai în mână, nu-l mai lași. Ceva din Creangă răspopitul, din Argezi rebelul, din Damian Stănoiu care se amuză pe seama vieții monahale, din Emil Cioran care se declară necredincios, din Gala Galaction care rămâne fidel credinței ortodoxe până la sfârșit, din părintele Agârbiceanu, dar mai presus de orice, el, Calinic. Alt roman, pe lângă cele cinci, stă gata să primească botezul focului. În afară de literatură beletristică, comentarii, analize, critică literară, cum ar fi cartea „Adevăratul Cioran”. Editor, consilier literar, redactor de reviste. Acesta este scriitorul Calinic Argeșeanul, care mai are multe de spus și este așteptat cu nerăbdare.

Ctitor de biserică. Asemănat cu lăcașuri sfinte, satele și orașele Argeșului și Muscelului. Pentru că scriitorul, așa a fost să fie, este unul și același cu Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului. Cu sediul la legendara mănăstire. Unde a mai construit și o catedrală regală. Neobosit și neastâmpărat, nu—și îngăduie răgaz să tot construiască și să pregătească un viitor meritat pentru cel care îi va urma. Și poate nu va mai trece mult până când să vorbim de Mitropolia de la Curtea de Argeș. Pe locul întemeierii Țării Românești, a primei Biserici Domnești, al inegalabilei Mănăstiri.

Apel. E Măicuța Cecilia. Fosta mea elevă la Colegiul Național Zinca Golescu. Azi, măicuță la Mănăstire. Și care are în grijă Editura Arhiepiscopiei. Mă invită la lansarea cărții „Vindecă-mă, Părinte!”, mărturie între viață și moarte. Autorul, Calinic Argeșeanul, nimeni altul decât IPS Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului.

Sunt ispitit. Titlul cărții mă atrage ca un magnet. Dar întâmplarea face să mă aflu într-un pat de spital. Volumul îmi sosește, totuși, prin mesager. Îl răsfoiesc. Nu pot să mă opresc. Sunt cucerit. Simt că mă vindec.

În nicio altă carte nu m-am regăsit ca în cea de față. Personajul sunt eu. Aici, cu acul în venă. Perfuzie, transfuzie, injecții subcutanate, căruciorul pe roate. Drumul spre morgă se crapă sinistru între ziduri. Dar mă afund în lectură.

Un scenariu repetat. Prin ceea ce a trecut părintele trec și eu. Inima. Inima, bat-o vina! Și păcatele care au adus-o în această stare. „Rabdă, inimă, și taci./ Ca pământul pe care-l calci !/ Tu le faci, tu să le tragi !...” Excese... Neglijențe...Răceli...Boli banale, netratate. N-am fumat. N-am băut. De iubit, am iubit. Păcatele noastre, părinte! Ce m-a adus aici? Ce ne-a adus, parinte ? Mă folosesc de explicația dată în carte :

„Diagnostic : Endocardită! Ce înseamnă această endocardită, beleaua cea mare care a dat peste viața mea de moșneag ecleziastic ? Este vorba de o infecție a endocardului și a valvelor cardiace, cauzată de infecții cu bacterii și ciuperci. Survine din diferite cauze, cum ar fi: purtarea unei proteze valvulare, tratamentele dentare, intervențiile chirurgicale ori atingerea inimii de atacuri reumatismale.”

Am călcat și eu pe coridoarele Spitalului Victor Babeș, mai exact am fost dus pe sus, într-un scaun pe roate, ca și părintele. „A trebuit să mă obișnuiesc rapid cu celula medicală și să rabd șase săptămâni de internare și perfuzii zilnice. Îmi venea să urlu câte oleacă, apoi să strig din răspuțeri la Dumnezeu...De frica acelor de seringă, venele Arhiepiscopului Calinic dispăreau ca prin minune. Câteva strădanii ale bietelor asistente, au încercat prin alte direcții, căutând poznașele vene, spre disperarea groaznică ce nu mai lua sfârșit.”

Mi s-a întâmplat, nu o dată, și mie, ce i s-a întâmplat Sfinției Sale. „Vai, Părinte! Mergi ușor, că ești într-un pericol mare! Cum de te ții pe picioare? Soro, dă repede un căruț! Dânsul este inconștient de pericol !”

Spitalul Universitar din București. Etajul zece. Și eu, și Sfinția Sa, rând pe rând, am stat în aceste saloane: „Investigații:plămâni, ficat, colecist, pancreas, rinichi.

Consult la inimă. Se miră doctorița că nu cad pe jos, totuși, laudând pe Dumnezeu, pentru minunile Lui. Am așteptat la rând, ca alții. Ce mi-au văzut ochii este greu de redat în scris. Mari boli străbat lumea asta! Existența noastră este un mare examen!”

Clericul. Om este și el. Din carne și din oase. Din sânge și nervi. Din simțire și rațiune. Din disperare și așteptare. Din durere și din speranță. Pe margine de prăpastie. Cu frica în măduva oaselor. Chiar dacă ar fi Athiepiscol al Argeșului și Muscelului...Nu am cunoscut altul mai viguros, mai vânjos, construit mai din plin. Desprins parcă din neam de titani. Și cu sânge mai fierbinte. Și mai hărțuit de ispite. Și mai războinic cu sine. Și mai necruțător... Îmi spunea, pe când nu era încă sfâșiat de boală : „Mă dărâm în fiecare zi pe mine și mă lupt să mă rezidesc.” Omul e făcut să domine. Să fie ascultat. Să fascineze mulțimile. Când nu a mai fost în stare, s-a clătinat. A amețit. Nu-i venea să creadă. Ce poate să fie mai rău decât neputința? Calvarul. Țucalul. Pamperșul. Doamne, ce umilintă!

Dar nu a rămas nici un moment fără sprijin. În vizită, enoriași, preoți, ierarhi, artiști, chiar Preafericitul Patriarh Daniel. Aici ne deosebim. Ușa salonului meu a fost deschisă decât de doctori, de asistente, de infirmiere, de brancardier. Nici prieteni, nici scriitori, nici artiști, nici gazetari...Asta e, să fie ei sănătoși!...

În rest, două exemplare în oglindă. Endocardită. Reumatismală. Infecțioasă. Înfundate venele și orificiile în inimă. În auricule. În ventricule. Stenoză. Mitrală. Fibrilație. Bloc de ramură. Tensiune. Aritmie. Comă. Surescitare.

Nu știu dacă „Mireasa Neagră” i s-a arătat și Preacucernicului! Dacă l-a prins în brațe. Dacă i-a șoptit la ureche: «Vino! Totul s-a terminat!» Dar se mărturisește preaincerat: „Când te ia Dumnezeu în primire, uiți de tine și gata! Ești pe mâinile cele mai sigure...”

Nu a trecut pe la Fundeni. Unde eu am fost operat pe cord deschis. De profesor doctor Pop D. Popa, părintele chirurgiei valvulare. Fugărit prin spital, în tranziție, de un doctor mediocru, pe motiv că i-a acordat consult cardiac lui Ceaușescu.

Însă Sfinția Sa tot nu a scăpat de cuțit. A fost operat la Sibiu.

Voinic. Cu un cap mai mare peste noi. Voce dominantă. Ținută măreață. Ca un Cavaler Medieval întors din războaie. Richard, Inimă de Leu. Nu-ți vine să crezi că a trecut prin ce a trecut. Nici Lui. Dar cu cât plătește această imagine ? Câtă durere stăpânește ? Câtă neputință învinge? „M-am tot întrebat cum de și-a făcut Dumnezeu de lucru cu noi? Suntem așa de sublimi și așa de ridicoli...”

Dar IPS Calinic, omul, clericul, s-a ridicat măreț deasupra tuturor acestor năpaste...

Gheorghe Păun, din Cicănești, un sat care părea uitat și de oameni, și de Dumnezeu, la marginea lumii. Liceul la Curtea de Argeș. Facultatea de Matematică din București. Informatician. Specialist în calculatoare. Nu se mulțumește să lucreze cu ele. Caută înțelesuri dincolo de cât se cunoaște. Sparge plafonul. Elementul Gheorghe Păun a produs o adevărată revoluție într-un anumit domeniu al Informaticii. Singurul Academician de pe aceste meleaguri. Și nu este de ajuns. Volume întregi de versuri. Încearcă și romanul. Eseuri. Comentarii critice. Editor. Redactor-șef al uneia dintre cele mai selecte reviste din România.

Organizator de întâlniri cu scriitori. Lansări de cărți. Expoziții. Profesor universitar la mai multe facultăți din lume. Congrese internaționale. Mereu în avioane, în ședințele Academiei.

Ar putea spune despre sine cum spunea Voltaire: “ Din nimic din ce se întâmplă în lume nu mi-e străin !”

Versuri de Gheorghe Păun, academician, din volumul “De trecere și petrecere”, Editura Tiparg, 2013

Tablou postum
cu Federico Garcia Lorca

Federico Garcia, poetul,
Cu lumina lunii pe obraz,
Intră, parcă plutind, în han
Și cere un pahar mare cu vin –
Roșu, sangre de toro.
Îl ține de braț o prelungă femeie,
Cu mască venețiană, de argint,
Pelerină până la glezne
Și mănuși de mătase, negre.
Ea nu cere nimic, nu spune o vorbă,
Îl strânge doar tandră și posesivă de braț.
Uită Federico Garcia să plătească vinul,
Măcar c-un poem,
Și iese, iarăși plutind,
Cu lumina lunii pe obraz
Și cu seniorita lui prelungă, de negru, alături,
Tandră și posesivă.
Se topec amândoi în întuneric,
Amanți andaluzi de culoarea nopții.
Nici măcar hangiul,
Care-l cunoștea bine pe Federico,
N-a observat că vinul, sub haină,
I s-a scurs,
șiroaie lungi,
pe cămașă,
Prin găurile de gloanțe...

(continuare în p. 31)